

Цетиње, 5. августа

Крит је острво кад његови становници мирују, а велика је и мирна риба на југу Јејејскога Мора, сад се побуни. Сад се опет та риба у европским међународним односима силно распраћкала. Хоће сједињење с краљевином Грчком. То није првина. Крићани су се више пута бунили и свакада су тражили да припадну Грчкој. Европска констелација није им никада била наклоњена, а Турска је увијек била јача и увијек у могућности да одржи своје суверенство.

Стара се игра сад понавља и, како изгледа, са старом срећом. Грчка ће и за овај мах отићи празних шака, а, ако ђаво хоће, с читавим товаром батина на леђима. Рат између ње и Турске једва да ће бити спријечен.

Грчка није у могућности да сама води рат са моћном турском царевином, а Турска, знајући то, има рачуна да се силно разјуначи и да непрестано наваљује на рат. Ко не би хтио јевтиних лаворика? Ко не би јевтине побједе пале као мелем на срце кад се духови унутра у отоманској империји спремају на нове борбе и нова изненађења? Тим би се уједно и подигао дух турске војске, те би ова спрам осталих сусједа могла заузети поносније држање.

Али — Бог не чита само коран. По који пут завири он и у јеванђеље и у хришћанска срца и онда допушта да малчице и друкије буде. То „малчице друкије“ Турска је имала прилике више пута да окуси. Побјеђивала је, па је опет губила. Могло би тако нешто и сад да се деси: да победи саму себе.

Европа, која одлучује, хришћанска је, и она неће никада допустити да Турска искористи до краја своју побједу. Може говорити о срећи, ако одозго још и не плати трошак. Војевати па за бабину душу и потрошити толике милионе, па се вратити с титуларним правом, које јој се ни сад не одриче, значило би бити веома мало мудар.

Погледајмо трезвено и запитајмо се: око чега би се ратовало? Ратовало би се због титуларног суверенства над острвом, док је све остало давно изгубљено. Стварно Крит није више турски. Стварно Крит припада Грцима домородцима, а ови, драговољно, Грчкој. Острво одавна већ ужива аутономију, а сад ће да му се даде још шира. Грци су на острву у већини и аутономија не значи ништа друго до стварну самосталност. Турска би се, према томе, борила само за празну ријеч суверенства и за парче црвеног платна с полумјесцем и звијездом, које би се на зидинама Канеје лепршало.

Вриједи ли то крви и милиона? Крит је за Турску изгубљен, па

ратовало се или не ратовало, побједила Турска једанпут или још сто пута.

Треба тај факт да признају обиде накостријешене стране. И кад га признаду, увидјеће шта им ваља чинити. Турска ће увидјети да јој је узалуд ратовати, Грчка да не вриједи гјерати мак на конач и не изићи Турској у сусрет.

У томе смислу уплеле су се и европске силе. Не допуштају да Турска зарати на Грчку, али и не одобравају што би Грци хтјели. Сједињења с Грчком не може бити. Оно је у ствари ту, али га не допуштају у форми. Форма мора да се спасе за умирење турских осјећаја. Ми можемо сажаљевати болесника који се храни сладоледом мјесто стварном и јаком храном, али кад је то његова пошљедња утјеха, зашто ју не бисмо допустили? Турски су унутрашњи односи болесни, ровити; њима треба ма какав успех споља. Неуспјех би значео одобрење старотурцима и осталима незадовољним елементима, који би подигли главе. А потребан им је успјех и ради осталих сусједа, које мисле да ће на овај начин најбоље држати у пристојној даљини. Нека мисле шта хоће, ми ћемо се за сада задовољити фактом, ако рата, као што изгледа, не буде.

Црна Гора противу А. Угарске

Бечки и пештански листови дижу аларм. А и како не би? Нови ратни материјал Црне Горе гони их на то. Црна Гора се наоружава. Читав брод донио јој опсадне топове, брдске и пољске, брзометне пушке, и — шта још не. Црна Гора се спрема. Нагло се наоружава. А противу кога то? А на кога би да крене него на А.-Угарску. Сад се не пита, нити се обзира на то, што ни једна држава не сједи скрштених руку, па чак и сама Аустро-Угарска. Спремају се све, да их догађаји не изненаде и да их не затеку неспремне. Свака хоће да се за сваку евентуалност припреми и да се осигура. Све се то махом своди на нужну самодобрану.

Али то што је свима дозвољено као да Црној Гори није. За све се налази оправдање, али за Црну Гору не. Њој се приписују неке задње намјере. На њу се не гледа очима као на друге државе, него као да својом ратном спремом хоће да угрожава миру својих сусједа.

Аустро-Угарској је дозвољено да навлачи ратни материјал, да своје границе утврђује, да подиже фортифе, да извлачи војску на погранична мјеста и читаво Приморје блокира. То је обична ствар. То није изазивање, тиме се мир не угрожава, нити се има шта замјерити. А што Црна Гора хоће да се снабде са најпотребнијим ратним материјалом, то је већ изазивање, тиме пријети Аустро-Угарској.

И све је то довољно било, да цијела бечка и пештанска штампа скочи на ноге и да нада силну вику и да бечки и пештански ли-

стови донесу, као по некој команди, овај извјештај, тобож, из Бара: „Назад неколико недјеља у Црној Гори се чине праве војне припреме. Од када је брод руске добровољне флоте „Св. Петроград“ донио Црногорцима врло велику количину оружја и другог ратног материјала, овај мали народ ојет мисли на освету. Сад већ имамо тачне податке о том поклону руском, јер већи дио тога поклоњеног оружја и материјала и сад је смјештен у једном отвореном магацину. Тамо се могу видјети 6 од 24 сантиметара, 16 од 10 сантиметара и 4 комада од 12 сантиметара опсадних топова, који леже на високим основама, даље 24 топа пољске батерије, 18 брдских топова, 50 брзометних топова, хиљаду пушака и врло велики ратни материјал. Осим тога налази се врло много логорских шатора за болнице и друге опреме. Уиада уједно јако у очи, да је са тим поклоном стигло и 200 руских официра инструктора и да се у барском пристаништу налазе врло многи руски војници. Црногорски војни министар Мартиновић при примању тога поклона држао је јавно говор становништву у једној гостионици и рекао је, да је рат са Аустро-Угарском неизбежан. Уједно је изрекао наду, да ће се најдуже за осам мјесеци заузда-ти аустро-угарска монархија.“

И сувише смијешно! „Овај мали народ“, како нас сусједна штампа назива, узбунио цијелу аустро-угарску штампу! Његов скромни ратни материјал произвео читаву бурну негодовања у сусједној монархији! Хоће Ц. Гора да се свети, хоће да одмазди и да у року осам мјесеци заузда Аустро-Угарску!

Ми се на ову дон-кихоторију не бисмо ни осврћали, да се сусједна штампа није, по урођеној навици, послужила не само нетачним подацима, него и одвратним измишљотинама, све и ако се Црној Гори импутирају нечесове намјере о одмази, освети и о зауздању Аустро-Угарске.

Не само што нијесу у Црну Гору дошли 200 руских официра ради обуке наше војске, не само што се на барском пристаништу не налазе, „врло много руски војници“, него ни г. бригадир Митар Мартиновић, министар војни, није држао никакав говор, а најмање јавни, у коме је оглашавао рат Аустро-Угарској.

И кад то није истина, него је проста и недотупава лаж, каквом се могу само бечки и пештански листови послужити, може се већ мислити како су „тачни“ подаци, које они имају „о томе поклону руском“ и чему све имају да послуже.

Русија и Дарданели

Питање о Дарданелима опет је на дневном реду. Њиме се бави сва свјетска штампа, разлажући на дугачко и широко што се све мисли учинити да се ово питање у корист Русије оконча.

Сто је година како је већ нарочитим уговором одређено било да кроз Дарданеле могу пловити само убојни турски бродови. Сто је година како Русија упорно настојава да

својој ратној флоти прокрчи пут кроз Дарданеле и добија излаз из Црног Мора.

Први уговор о забрани пролаза убојних бродова кроз Дарданеле је потписан између Турске и Енглеске. Њиме је дато искључиво право за пролаз кроз Дарданеле само Турској убојној флоти. На тај су уговор доцније, 1841. г., пристале и друге државе: Русија, Француска, Аустрија, Њемачка и Сардинија.

Како је овим уговором Русија била нарочито везана, природна је ствар што се она највише заузимала, да и својим убојним бродовима прокрчи пролаз кроз Дарданеле. Али све њено настојавање било је узалудно. Није налазила само отпор код Турске него и код других сила, које су суревњиво гледале на Русију.

Сада је Русија поново покренула ово питање и сви су изгledi да ће се оно ријешити у корист њену.

Сва штампа износи ово као свршену ствар. Преговори између Русије и Турске су, вели се, завршени, те ће приликом састанка руског цара и султана споразум и званично бити објављен. Све велике силе дале су већ и свој пристанак, па и сама Аустро-Угарска.

Али довољно је да се ради о слободном пролазу убојне руске флоте кроз Дарданеле, па да се аустриска штампа нервира и силно узруја. Она истина признаје, да је Аустро-Угарска дала изјаву руској влади, да нема ништа противу тога, али то њој ипак ништа не смета да се обара противу споразума између Русије и Турске у томе питању.

Слободан пролаз убојних бродова кроз Дарданеле, биће од врло велике важности, а по Русију од огромне користи. А то је оно што је аустриску штампу бацило у озбиљну бригу, те су већ почели да гледају на Русију као на баук.

Слободан пролаз убојних флота кроз Дарданеле изазива, веле, читав преобрајај. Русија ће одмах своју црноморску флоту појачати, те ће постати крајње европско крило енглеске флоте. Тиме ће јако угрозити интересима Аустрије и Италије.

Тиме би се хтјело, да се ријешење овог питања спријечи, али се у томе неће успјети. На састанцима у Шербуру и Каусу Француска и Енглеска су дале свој пристанак, да се омогући слободан пролаз убојних бродова кроз Дарданеле. Са Турском је такође постигнут споразум, а Италија је свој пристанак унапријед дала. Пут руског цара за Цариград и Италију у вези је са тиме.

Ријешење дарданелског питања може бити на штету свакоме прије, него Турској. По њу је много опаснија руска флота у Балтичком Мору од флоте у Црном Мору. Флота руска у Црном Мору опасна је само по тројни савез. Сви ратни планови Њемачке и Аустро-Угарске отићи ће у прах и пепео. Њима ће требати да се тек изново на мору утврђују. Пролазећи слободно кроз Дарданеле руска флота ће се спојити са Енглеском и са њоме бити у вези. Тако ће се око савезница, створити чврст беоучуг, који ће их на југу притискивати као

што на сјеверу притискује Њемачку. Сем тога овим ће се постићи још и то, да ће Енглеска добар дио своје ратне флоте моћи повући из Средиземног Мора. На тај начин биће поткрепљена њена домаћа или каналска флота. Према томе и Њемачкој и Аустрији ништа друго не остаје, него да своју снагу на мору појачавају. Ту ће Аустро-Угарској бити мало четири велика убојна брода, која је ријешила да прави, као год што ће и Њемачкој много, врло много требати да се својом убојном снагом на мору приближи Енглеској.

И кад је све то тако, онда се и не треба чудити што ће се тројни савез, уз који је Италија тек форме ради, борити свима силама, да спријечи ријешење о слободном пролазу убојних бродова кроз Дарданеле. Бориће се, али овога пута на празно.

Добри пријатељи

То су, како је знано широм бијелог свијета, Италија и Аустро-Угарска. Они не само што су „добри пријатељи“, него су и савезници. Па и то је мало. Они се сваком приликом узајамно увјеравају, како су и *искрени* савезници. Чим су се ижљубили и растали иду на стари посао: на утврђење један према другом и на утакмицу на мору. Како се одовуд Алпа примјети, да је Аустрија одонуд подигла које ново утврђење, или старо поправила, одмах се то ради и на талијанској страни. Ако би Италија на мору саградила коју лађу више, предузело би се да аустроугарска морнарица ојача. И обрнуто.

И тако свуда утакмица, свуда подмукло вребање с голим ножем испод огртача, а чим се као савезници састану, љубазно се смију и грле.

За доказ тога зјело искреног пријатељства нека послужи и ово. Аустро-Угарска спрема велике маневре. На те маневре позвала је шефове генералштаба Њемачке, Француске, Енглеске, и Русије, али није позвала талијанског генералштабног шефа. Италија ће бити заступљена обичним војним аташеом. То је у Европи пало у очи и то је забиљежено.

Ништа друго него неће да Италија сазна за тајне њене војне снаге. Нада се да ће с Италијом прије

или послје имати крвава посла, па хоће да буде у надмоћности.

Ето тако се у истини љубе ова два савезника.

Крит

Критско питање опет је избило на површину; пријети да буде узрок рата између Турске и Грчке, па зато о њему да проговоримо и нешто подробније.

Нови Грци зову острво *Крити*, а Турци *Гирит*. Лежи на југу Јејејског Мора. Дугачко је а узано. У дужини износи око 260 км., а у ширини 57, мјестимице и 12. Површина износи 8694 кв. км. (мало мање од Црне Горе). Бројна 294.000 становника, од којих су 184.000 Хришћана, 93.000 Мухамеданаца и 3200 Јевреја. Хришћани су већином грчког поријекла. Сфакиоти су најчистији грчки елемент. Мухамеданци су у већини поријеклом Грци, чији су претци примили ислам. И око једног поријекла, мржња је међу њима велика.

Крит је подијељен на пет сандака: Канеја, Кандија, Сфакија, Ретимо и Лашид. Има своју Народну Скупштину.

Почевши од 1838. године Критани су се често бунили и тражили сједињење с Грчком. Те године умирио их је велики адмирал Ахмет-паша. Пошто се обећане реформе нијесу завеле, то се Критани поново побуне 1866. године. По примјеру сједињења Јонских Острва хтјели су и они да припадну Грчкој. Гувернер Исмаил-паша, који их је нападао на висинама Апокороне, није их могао савладати. Његов пошљедник Мустафа Нанли-паша јуришао је 9. новембра те године на утврђени манастир Аркадион, кога устаници у тренутку предаје дигосе у ваздух. Почетком године 1867. побуненици однијеше и по коју побједу, а Народна Скупштина донесе 1. фебруара закључак, да се постави привремена влада у име Ђорђа I. краља грчког. И ако је Омер-паша на неколико мјеста побједио устанике, побуна је трајала и даље, нарочито у Сфакији, благодарећи утицају из Грчке. Поводом тога Турска упути Грчкој крајем новембра 1868. год. ултиматум. Пошто Грчка није хтјела усвојити то што је турски кабинет од ње тражио, то турски адмирал Хобарт-паша отпоче у јануару 1869. год. крваво

непријатељство противу Грчке. То је успјело. Конференција сила у Паризу принудила је Грке да задовоље Турску и Крит остаде и даље саставни дио отоманске империје.

Од то доба Критани су се опет више пута бунили, нарочито 1887. и 1889. године.

У пошљедње вријеме опет. Сад пријети да буду повод поновног рата између Турске и Грчке.

Српство

Збор задруга у Книну. Ових дана је држан у Книну други збор српских привредних задруга на Приморју и том приликом донио је ову резолуцију:

„Позивљу се све задруге и сви задругари: да најтачније извршују прописе правила, особито оне о контроли задружног рада; да особиту бригу посвете прикупљању народног новца ситном и сталном штедњом, тачним уплаћивањем удјела и прикупљањем улога на штедњу; да највећом енергијом пораде око моралног подизања и народа, а то предавањима и састанцима, анафалетским курсовима, примиритељним судовима и уништавањем штетних народних обичаја: да све могуће учине да се подигне и материјално благостање народа, и да при том особиту бригу посвете употреби издатих zajmova, тачном отплаћивању, као и ширењу рационалне привреде, те заједничкој набави и распродаји производа.

Позивље се Управа Савеза: Да и унапријед особиту бригу посвети што чешће и свестранијим ревизијама, као и изобразби послова у свим гранама и правцима задруженог рада; да уложи сав свој уплив, да се рететрације задруга извршују строго по законским прописима како је у интересу развитака и напретка задругарства; и да поново поради око тога да учитељство и школа не буде искључена из рада за просвјетно и привредно благостање народа, јер без сарадња тих најзначајнијих фактора не да се ни замислити никакав напредак.“

„Србобрану“ дозвољено у Босну. Загребачком листу „Србобрану“ дозвољено је да се може у Босни растури, ма да му је до сада пост деби био одузет. На тај начин „Србобран“ биће једини српски лист, коме је дозвољено улаз у Босну. Као што сам „Србобран“ износи, ову је дозволу издјеловао преко министарства Финансије у Бечу на кога се нарочитом молбом обратио, па позива и друге српске листове да тако учине. Новосадска „Застава“ на то примјећује, да ће другим листовима бити труд узалудан, пошто им се неће никако дозволити улаз у Босну. Према „Србобрану“ вели, учињен је изузетак, јер његово писање конвенира босанској влади и ни у чему не одула од хрватских листова. Сви, који у томе правцу пишу, добиће дозволу за улаз, али не и они листови који уче Србина да је Србин. Кад се има на уму да је „Србобрану“ укинут пост деби за Босну још прије 25 година, интересантно је како му се даје дозвола за улаз баш

онда кад су апсолутно сви српски листови одстранени од Босне, кад је улаз забрањен чак и оним српским листовима који се не баве политиком. А „Србобрану“ сада, ето, слободан улазак!

Конгрес задруга у Руми. Дванаести конгрес српских земљорадничких задруга у Тројединици држаће се концем овог мјесеца у Руми.

Споменик † Ђуру Јакшићу. На новоме гробљу у Биограду подигнут је надгробни камен Ђуру Јакшићу. Споменик је ограђен гвозденом оградом и пошљунчен туцаником од бијелог мермера. На надгробном камену на предњој страни је слика Јакшићева са натписом: Ђуро Јакшић, pjesnik и сликар. Рођен 27. јула 1832. Умро 16. новембра 1878. г. „У свету, брале, нема љубави.“ На зачељу: Ђуру Јакшићу—општина биоградска. Кости пренијело „Типографско Пјевачко Друштво Јакшић“.

Аустриска изазивања. Аустриска војска врши вјешбе крај Дрине према Србији и том приликом војници прелазе на српску територију и заузимају самовласно српске аде. Тако су ових дана пријешли на једну српску аду у Дрини, заузели је, селаци са њива отјерали и распртили се по њој као да су усред Аустрије. Како је ово простачко изазивање, Србија је уложила протест. Тако су аустриски војници покушали и на нашој граници да „залутају“, али како су дочекали свирком из пушача, бјегали су безобзирце, забављајући на шанке, дурбине, па чак и иланове. Са насртљивцима се другаче и не да разговарати.

Словенство

Једна прослава хрватских учитеља. Хрватски учитељи држали су у петак скупштину „Хрватског педагошко-књижевног збора“ у Загребу. Тада су прославили и педесетогодишњицу својега стручног листа „Напретка“.

Ријетка је то прослава. Мало је хрватских листова, који су доживјели то што и „Напредак“. И од тих који излазе већ педесет година, имао је сваки чврсто заље у својим моћним оснивачима или у оним факторима, којима је служио. „Напредак“ је основало неколико скромних учитеља, а учитељи су га одржали и дигли.

„Напредак“ је стекао великих заслуга за сав народ, за сву земљу. Прије „Напретка“ није се могло ни говорити о хрватском „учитељству“. Већи дио учитеља раштркан по цијелој земљи, кукавно је животарио ради слабе плате. Издавачи „Напретка“ створили су устрајним радом неколико установа, које су у учитељству подигле снагу и вољу за вршење њихова тешког звања. „Учитељска задруга“, „Педагошко књижевни збор“, „Савез хрватских учитељских друштава“ представљају такав материјални и душевни капитал, који привлачи ваљане силе к учитељском звању.

„Учитељска задруга“ побринула се за будућност учитељске сирочади, а „Педагошко-књижевни збор“ за стручно образовање и усавршавање учитеља и за одгој хрватске младежи. Од оних пет сто тридесет пет писаца, који су прошлех педесет година сарађивали у „Напретку“.

III.

Фелвећи је већ дванут поручно жени, да кочија чека. Обећали су, да ће барону на објед и, ако се не пожуре, закасниће. Иду на му из кухиње отпоручи, да ће одмах доћи, чим оправља свој посао с Пускашевом.

Вољела је ову жену, која је увијек, кад би је позвали у двор на пранце, или на друге кухињске послове, лијепо извршила своју задаћу, премда је имала петоро ситне дјеце.

Није плакала, већ је управо гузила... — Идем одавде, друга госпођо, идем у свијет с јадном својом сирочади, или ћу је радије овдје у мочвари потопити...

Остало се од јечања није разабрало. Једва је муцала, а чули су се тек онајни пошвици: Свеу је крај — досадила сам мучу!...

Идуна ју је тјешила и обећавала јој, да ће већ говорити с Пускашем.

— Бадава ће те се трудити, пресвијетла госпођо... то је чаролија... чаролија! Она је жена на све спремна! Та и живад ми је зачарала, а три свиње потинуле су једна за другом! Све је то она скривала...

Фелвећи је већ трипут поручно, да не може дуље да чека... нека се пожуре. На то га је Идуна замолала, нека би је позвао код барона, да се не осјећа посебно добро.

И позва Милоша Пускаша, да га доведе пред жену и да их помири.

Пускаш одмах дође и, кад је опазио у

ПОДЛИСТАК

ЧАРОЛИЈА

— Арпад Берник —

I.

Што је живот без твоје спепарске, вараве игре — ој љубави? Без твојих слатких, заманих варки, које нас златним пијеском засвијепљују?

Навечере одвела је дјевојчицу енглеска гувернантна, муж је отишао у канцеларију, гдје га је чекао управитељ, а они остадоше на сахо, на веранди Фелвећева двора.

Идуна и барон.

— Како да још дуго бадава гипем за вама?

— Бароне... промислите... Не... немојте... Ја пијесам овако мислила... Ви сви сте тако пунџ захтева...

Барон ухвати Идунину руку... Она му је хтјела да отме... но он ју је снажно држао и етискао...

И заманио је шапутао: Је ли, да си моја...

— Стрљивости, пријатељу... стрљивости...

— На зашто да чекамо?

— Бојим се морске вољње.

— Та не зовем вас ја на море.

— Страст је бијесно море.

— Ми ћемо се у чапцу повести глатким, врцалним језером... То ће бити тек излет!...

— Ваја... мушкарцима... За нас је то пут! — Можда ћете прије тога великог пута и опоруку саставити?!

— Не... не, пријатељу не смијте се... Не мислим као друге... Бојим се... бојим...

— Зар се љубави бојите?

— За лијепа ћемо времена кренути... а ипак нас може стићи бура...

Кад је барон јашно кући, бијесно је вртао бичем. Ох ове жене! У истини су досадне! Та чеху то много отежање? Штета за сваки дан!

II.

Ријетко је љенша мјесечила по данас у вече. Њене сребрене зраке обасјале су читаву равницу, што по се етере пред Фелвећевим двором, а мали врт и мајур, што га тек пут дијели од двора. С веранде се виде куће, стаје, шуме, кукурузаре и велики бунар, који попут сабласти стрчи у ову сапареку тишину... Пијем је цијели крај, а чује се тек цврктање цврчка, у које се показашо умјешта лавез мајурских паса.

Око велике свјетлике леириш мноштво лептирица, а Фелвећи још једнако сједи код стола и пуши, ма да га барон ни најмање не би задржавао, кад би био тако добар, те увидно, да је овдје сувишан и сишао у врт, да барон узмогне наставити свој јучерашњи разговор с Идуном.

Таште ли паде! Фелвећи дао се данас на политизирање. Барон га нијемо слуша и да

не сједи насрам Идуне, сигурно би задримао од тог тремог, вечерњег расположења...

Нанокон, као да су га ипак саслушала небеса, и из мајуре зачује се граја.

— У мајуру још увијек не спавају! — рећи ће барон.

— По свој су се прилици опет пограби- ле оне двије жене! — одговори равнодушно Фелвећи.

— Какве двије жене?

— Бирова и Пускашева.

— Немам среће да их познајем.

Фелвећи му растумачи. Бирова жена је веома лијепа, а Пускашева је тек љубоморна... остало је плод чаролије.

— Што је то чаролија? — упита барон.

— Љубавни чар... лудост... страст... То називље парод чаролијом... Кад један другог зачара. Жене неку чаробну погаче, против којих нема лијека. Тако опји на кога Бирова бици око, тај је зачаран. Сад је ред на сиромашног Пускаша...

Мајор се доскора умири. Али на веранди још дуго размишљаху о Бировој и Пускашу... о љубави... о чаролији.

— Код селака није љубав као код господа тек пушта забаву, код њих је то још чувство... озбиљно чувство... говораше Фелвећи.

Барон је држао то схваћање за веома примитивно, а Идуна се замислила.

Код опроштаја није узвратила топли стисај баронове руке.

написало је неколико њих велику библио-теку, у којој се налазе радови непроцењиве вриједности.

Има много тога што су издавачи и сарадници „Напретка“ написали, а да за то јавност и не зна. То су политички и поучни саставци у хрватским дневницима, понајвише опозиционим.

Хрватски је народ у просвјети јако за-остао. Али како је стајао у том погледу прије педесет година, сада је далеко од-макао. То је заслуга у првом реду хрват-ских учитеља.

Зато би требало више пажње, и наши учитељи да поклоне себи самим и да се угледају на колеге у Србији и Хрватској.

Чеси бојкотирају Беч. У цијелој Ау-стро-Угарској подигла се силна хајка противу Чеха. Онако исто као што Ау-стријанци остале Словене немилостиво тлаче и прогоне, тако и према Чесима поступају. То је побудило чешке листове сада, да изађу са изјавом у којој траже да Аустрија обустави противчешку борбу, јер ће иначе Чеси бојкотовати Беч.

Ухапшен народни посланик. У Клад-њу, у Чешкој, ухапшен је народни по-сланик на бечком парламенту Ауста. Код њега су жандарми били упали у кућу и силом га извукли и отјерали у затвор.

Сплетски Хрвати за Србе. У Сплету су Хрвати повели акцију за скупљање прилога за Србе који страдају у Хрватској.

Франк на цједиљу. Један од највећих Франкових присталица, књижевник Ан-тун Матош, напустио га и истиуио из странке. Примјеру Матошеву шљедовали су и други отреситији људи, одричући се Франка, „пошто његова политика више шкоди но користи правим интересима Хрватске и њених права“.

Поглед по свијету

Сједињење афричких држава

Четири афричке државе, колоније ен-глеске у Јужној Африци, ујединиле су се. То су: Натал, Кап, Трансвал и Оранже. На тај начин ће имати заједнички устав, парламент и министарство. Парламент има 120 чланова, а сенат 40 чланова, од којих 8 именује енглески намјесник. Зва-нични је језик енглески и бурски. Сједи-ште ће бити Преторија, а сједнице пар-ламента држаће се у Капштату.

Састанак аустриских посланика

Опструкција Словена у бечком парла-менту страшно је заплашила бечку вла-ду. Барону Бинерту она не да мира и ако парламент није на окупу. Да би се знао за јесен управљати, он је већ сада почео да пина пулс. Пропустује је прва-ка пољског клуба Глабинског да сазове 4. ов. м. конференцију, на којој су се састали аустриски посланици и догово-рили што све треба учинити да се осигура мирни ред у парламенту, т. ј. да се опструкција отклони. Само да то не бу-де рачун без крчмара!

Штрајк у Шведској

У Шведској је букнуо страхан штрајк. Прво су почели да штрајкују фабрички радници, а за тим остали, те је настао свеопшти штрајк. Огорчење радника про-тивну послодаваца је толико, да је дола-зило до крвавог сукоба и људских жр-тава, јер су штрајкачи почели да теро-

ришу све што уз њих није. То је почело да изазива узбуђење, у народу.

До сада је народ био посве миран и стрпљив, у нади, да ће се штрајкаши вра-тити к послу. Но наде ове посве се из-јавовише, па је завладала бојазан да би се страсти могле развити. С једне и дру-ге стране могли би настати физички на-падаји, јер се сви наоружаше. У Шток-холму не може се ни за скупе новце купити било какво оружје. Из Копен-хагена стигло је у Шведску 2000 нару-чених револвера. Штрајкачи ни у чему неће да попусте, само су дозволили гро-барима да смију покопати мртве.

Изузев у неке мање градове почео је већ штрајк свих слагара. Велики листови у Гетебургу ће и даље излазити, само у нешто мањем облику. Градске жељезни-це у Штокхолму су сасвим престале ра-дити. Код станице скупила се била ве-лика свјетина, али до изгреда није дошло. Констатује се, да је ова оријашка борба радника против послодаваца сјајно орга-низована и да се тачно по основи про-вађа. Моментано не ради у Шведској 400.000 радника. Не обистињава се ви-јест, да је влада предала оставку; о том до сада није ништа познато. Сви чла-нови кабинета раде, да посредују међу обим странкама и да утаначе макар на какав начин мир. У Норкпингу обдржа-вали су штрајкачи велику скупштину, на којој радикално-социјалистички посла-ник Братинг говорио о штрајку.

Предвиђали се у напријед конач од ово-га штрајка, неће од њега имати користи ни радници ни послодавци. Раднички фон-дови се празне. Организација даје сваки дан 160.000 за издржавање штрајкача. Морају пресахнути све благајне и исцр-пти се сви фондови.

Најновије вијести гласе, да се штрајк почео ломити. Многобројни радници у Леданама изјавише се против углављеног свеопштег штрајка, јер су се неки непо-звани људи изјављивали на радничкој скупштини. Радници највећих фабрика у Норкпингу и 400 радника жељезничара у Гелфеу повратиле се послу.

Штрајкачки одбор хоће да присили жељезничаре и пољске раднике да се прикључе штрајку. Жељезничари се до-некле придружише. Штрајкачки одбор ради на сву пару, захтијевајући да се за-творе све гостионе и ресторације и да пекарне обуставе сваки рад.

Јапан и Кина

Ако се може вјеровати гласовима, ко-ји су страним листовима дошли, јапан-ско-кинезички спор свршиће се на миру. Ки-на је са свијем ретерирали и по нарочити-тој заповјести од цара не само што ни-је правила питања од жељезница, него је све своје протесте повукла и оставила потпуно одријешене руке Јапану.

Чисто за невјероване!

Шпанско-кабилски рат

Ријетко стижу вијести из Шпаније, али и оне што стигну и сувише су шу-ре. То су махом званични извјештаји, који говоре како се на бојном пољу о-ко Мелиле све заћутело, јер су се Каби-ли повукли. Са револуционарног попр-шта тобож нема никаквих вијести, јер су се побуњени револуционари повукли, те је свуда повраћен мир.

Блажени који вјерују!

је сасвим смућена. Први пут је видјела бурно море... Дакле и оваква може бити дубав! И овакви заплегаји могу се из ње излећи! Објесни стријелце прометну се страш-ним кумиром, у чији огњепи жељудац не-престано бацају жртве.

— Бароне... оставио се тога... не ди-рајмо више у ту жицу... останимо добри пријатељи!

— Идуно... зар ради те служилске комедије?

— Није то комедија. Сењак обично не комедија...

Барона је силно лутно тај људј догађај, који је покварио цијелу ствар. Та зашто не отјерају ту жену заједно с њеним глупим мужем?

Идуно се свиђела та намисао и допета је наговорила мужа нека Бировима откаже.

И служилчад стала селити. Бирови одоше на четврту пугу, а Пускашева дође к Иди-ни, да јој захвали и да јој пољуби добро-творну руку. А и Бирова се је претрашила, те цушта Пускаша на миру. Кад је пак Би-ро напунио, што је свему тому разлог, по-стао је и он опрезнији, те је легао на праг, да не би Пускаш могао поћу унутра...

— Али ако га прекорачи? — шално се барон.

— Ваљда не ће бити тако дрзавит?

— Љубав је често дрзавита... одговори јој барон.

А Идуна је осјетила, да би је овај чов-јек могао и озбиљно љубити! Почела је ос-

Из народа

Један примјер пожртвовања

Пишу нам са Велуса:

Ристо П. Булајић пошао је у Амери-ку назад 18 година, те није никакво чудо, што се био ријешо да се већ не повра-ћа у своју домовину након толико вре-мена. Али проглашење анексије над Бос-ном и Херцеговином, које је означавало неизбјежан рат, побудило је у њему пат-риотизам, онакав, само какав српски син може имати, те напустивши тамо радове, који су обећавали добру будућност, по-хитао је у своју отаџбину, да жртвује живот за слободу своје браће. Као сва-ки вјерни Црногорац, похитао је и он да прво приступи руци Њ. Кр. В. нашег узвишеног Господара, који га је примио топло и похвалио његово дјело.

Али при свом повратку са Цетиња пре-ко Никшића, догодио му се на путу овај несрећни случај:

У Рудинама Никшићским, близу пута, бјеше се запалила једна кућа, код које бјеше само жена, чија је кућа и била. Њезино јаукање разлијегало се по ције-лој околини, али се случајно у близини није нико нашао осим Риста, који је ја-хао на коња. Чим је видио у чему је ствар, одмах је сјахао и похитао на мјесто не-среће, те је неуморно радио на спасење сиромаштине, не зазирући од дима ни пламена. Ушљед велике врућине, свукао је био кратки капут и бацио га на 30 ме-тара од куће, не помишљајући у тој хи-тићи да ће га моћи пламен дохватити. Но у један мах ожалошћена жена јурну у ватру, да и она у њој оконча свој живот, али јој он у брзо спријечи ту трагичну намеру и докле је задржавао жену, пла-мен се повио око куће ушљед великог вјетра, те све ствари, које су биле спасе-не, као и Ристов капут, изгоре и у њему скоро *цјелокупна његова осамнајесого-дишња зарада!* Заиста се овај догађај мо-же назвати чудноватим и несрећним до-гађајем, чије посљедице може појмити само Ристо којег је ово снашло.

Али ни ми не можемо да останемо ра-внодушни спрам овога, него смо дужни изнијети на јавност ову ријеткост, јер није право да овај догађај остане нечујан, а поштована ће публика увидјети што за-служује ово дјело.

М. В.

Удружимо се!

— Апел на учитеље —

Писало се о томе и писало! Па, какав је постигнут резултат? Nihil bene! То је остало само глас вопијућога вџ пустињи! Удружимо се и ја вам довикујем, госпо-до колеге! Дани су, када нам треба за-једничке акције! Дани су, када црногор-ско учитељство треба да прене и про-буди се! Дани су, када Црној Гори треба активних људи! Дани су, када учитељ-ство треба да се бори противу свега онога, што се не буде слагало са здра-вим разумом, а бранило се од неумјес-них и сваке осуде достојних нападања! Дани су, господо колеге, када треба шенути собом! Сјећате ли се што јед-ном приликом неко рече? „Више вриједи један одгајивач лоза, него рад цијелог црногорског учитељства!“ Каква будала-

јећати нешто чудно — неку несавладиву вр-тоглавицу, која стрмоглављује у пропаст...

Што је то... зар можда чаролија? Зар да је и она зачарана? Никада прије није тога осјећала, а сад ју је на једном обузела та чудна пртоглавица...

Да, то је чаролија...

Барон је опазио, да је опет удовио пре-кинути пуг. Стисак руке није више остао неузвраћен...

V.

Данас је управо мјесец дана, што се пз мајура зачула она вика, која је у развоју смела њихову срећу...

Колике ли разлике од онда! Барон Корон-ди осјећа, да игра бива све озбиљнијом.

Стоје на веранди и похотно се мотре... И њихове се руке све више зближавају, док им се поглед губи у нијемој пусти...

Тихо шаптане...

— Идино слатка моја... не ускраћуј ми...

— Не... не... други пут...

— Зар ме не љубиш?

— Не говори тако...

— Дакле?

— Можда али...

— Сигурно!

И тако су му горјеле уснице... он мора пољубити ову жену. Његова се рука опрезно приближује према Идуни.

У селу на торњу бије ура управо десет сати...

штина — какав мрачњалук! Да, некакав мрачњак ово рече. Па тако ће, можда, рећи други, трећи нешто сасма друго.... Учитељство је ту, да се заједнички бори... Учитељство не треба да буде поцијепано... Партизанство оно неће да трпи, оно ће да шири само оно, што им као про-свјетним факторима приличи: истину, а сузбија: мрак; учитељство ће да даје свјесне држављане, која ће слободо-умљем дисити, и сузбијати притисак мрачњака... И како је велика дужност учитељева! Исус Христос је носно тај назив. Кад су га апостоли запитали, како ће га звати, — он је одговорио учитељ! Дакле, много значи бити учитељ — уз-вишен је позив његов! Велике обавезе почивају на њима! Па гдје смо, — камо нас? Као да нас нема — ушћело се све!.. Удружимо се! Шта стрепите, биће нас! На жалост, код нас већином друш-тва не постоји — друштвеног васпи-тања нема! То се може лако видјети. Стрепимо ли, никад крају. Удружење много значи: учитељство би било спо-јено. То би била онда једна душа и ако у 200 тијела. Ово говорим, држећи, да су међу њима све сами људи од про-греса, и, да међу њима нема ни једног — мрачњака...

Па и надлежне власти, треба да се заузму и подстрекну учитељство на удру-жење, а тиме на рад. И збиља до кога је, те учитељство није спојено?!... Сјећам се томе назад — неколике године — било је ових посебних удружења, а нег-да и црногорско-учитељско-удружење! А сад? А откуда то? Мислио сам, а није требало дуго мислити! Одговор је ту!

Будући у сј. шк. области — егзисти-рајући као учитељ — учитељство тамо-шње дошло је на ту мисао, да је по-ребно удружење, те треба да се удружи. Та мисао скупила нас је — неколико учитеља — у Никшићу.

Расправљало се о томе, како да се оснује удружење. Пало је много лијепих говора, чуло се много лијепих идеја. Anhelas што ће, те идеје остати, за сад, само идеје. Ови су изабрали комисију, од седам чланова, за израду „Правил-ника“ с називом: „Учитељско Удружење Сјеверне Школске Области у Никшићу“, с апелом, и ако тај није, на жалост, у-гледао јавност да се позове црногорско учитељство на заједничко удружење. Ко-мисија, по свршетку „Правилника“, пре-даје исти учитељству, које ће на својој заједничкој сједници претрести и с усво-јеним примједбама, спровести надлежнима на потврду. Потписани је сретан био, да буде у комисији. Радећи комисија у Ник-шићу за три дана створила је приличан „Статут“ од преко 70 члана, износећи у њему све, што мора ући у један таки „Правилник“.

И збиља с тако лијепим „Правилни-ком“ изађе комисија пред учитељство — и ако захумско. — Када је реферисан, примљен је у начелу с акламацијом, ма да је у појединим чланцима допуњен и измијењен. То бјеше заиста лијеп „Ста-тут“. Тако удешен „Правилник“ предало је учитељство надзорништву сјев. обла-сти, на ипак од тога није било ништа! Чудо је зашто таква лијепна мисао није остварена, а још кад то не би било само у сјев. школ. области, већ друге и треће, а ови да имају заједничко — оп-

Али већ не може да обгрли ово витко ти-јело, јер се у даљини, над Кећиланосем за-чуо прасак. Пуста на тај ненадни звук ож-иви. Неета завијају, а из кућа излазе људи и журе се к мочари, која се стере за мајуром.

Чује се и Фелвећев глас:

— Овамо га носите... Овамо у праоницу!

Виде се људи, гдје на носилима носе жрт-ва човјека, а чује се нарицање жена.

— Нерече! повика Идуна.

— Увијек у незгодно вријеме! Љути се барон.

Поворка се приближује према праоници, у коју се долази испод веранде.

— Мртвац! — Зграба се Идуна.

Кроз нарицање — разбירה се тек неколико ријечи:

— Мужу... слатки мужу... убише ми мужа...

Идуна распознаје Пускашеву!

Барон хоће да је укљони с веранде, да не види поворке, али Идуна већ је опазила жртвца и похитала у собу, гдје јој Фел-већи растумачи догађај.

Биро је врило на Пускаша на обали моч-варе, у којој је било острвоице, на којем су се љубавници састајали. Ипак није Биро тако глуп, како се држало. Кад се његова жена заједно с Пускашом враћала на сизаву, при-чекао их је и гад се је догодила несрећа...

...Чаролији био је крај.

Идуна и барон нијесу се више састали!

Но Идуна није могла себипомоћи. Била

ште — црногорско удружење једном, бар, сједницом у години. Зар то не би лијепо било? Зар то не би служило на корист и дик у учитељства? Али, зар се из овог не види, да је учитељство баш радило на томе, видећи велику потребу од удружења? Е онда ко је крив? Ко је виновник тога?

Удружимо се! Без удружења не може се добити оно, што би с удружењем. Удружењем се иде на узајамно усавршавање појединих чланова, на рад, да се подстрекну и они, када би их било, не дај Боже! лијени чланови, и на то: Да се мање спремни боље спреме и оспособе. Ту би било радова појединих наставника, који би се дали на реферат другим наставницама, и тако узајамно. Удружење би имало, ваљда, и свој педагошки лист, оно би имало и своју књижицу, јер знамо, како је појединцу тешко накуповати корисних књига, а овако би имао довољно на читање, „читаоницу“, па можда и свој „фонд“ за поштоматне сиромашних учитеља-ица, за пострададе и умрле.

Дакле из тога се види, колико би удружење корисно било!

Удружимо се, господо колеге, јер само друштвено можемо одбити напад непријатељски, јер се томе можемо међусобно усавршавати и јер би смо тек тада доказали, да учитељство живи и постоји. Дакле, удружимо се! А што до данас нијесмо, то је други крив — или — до кога је кривица?

Џонџа Загарац, на Илин-дан, 1909. г.
Бл. В. Беговић, учитељ.

Дневне новости

Отпутовао на одсуство. Г. Баки-беј, царско-отомански посланик при нашем Двору, отпутовао је у понедељак на једномјесечно одсуство у Цариград, гдје је раније своју породицу отпратио. За вријеме његова одсуства отправљаће послове посланства први секретар Виталис ефенди.

Оболио. Нови посланик братске Краљевине, г. Тодор Петковић, прије кратког времена је оболио, али му је сада болест кренула на боље и он се налази на путу опорављења, те само изван не смије да излази. Желимо му што скорије потпуно оздрављење.

Отправник послова. За вријеме одсуства аустриског посланика послове посланства вршиће г. консул Јуристовски у својству отправника послова. Он је већ предузео ову дужност.

„Правни факултет на Цетињу“. Загребачки листови јављају, да се влада Црне Горе одлучила, да на Цетињу сснује правни факултет како би што више спремних и способних људи за државну службу добила. У том циљу, веле, обратила се загребачком универзитету, тражећи неколико наставника. Говори се, да се обратила и осталим словенским универзитетима у истом смислу. Држимо, да је излишно да кажемо да од свега овога нема ништа и да се о свему томе код нас на надлежном мјесту ништа не зна.

Црногорска наоружања. Под тим насловом проговорила је биоградска „Самоуправа“ о измишљотинама аустро-угарске штампе о најновијем нашем ратном материјалу и том је приликом донијела и ове редове: „Ми смо донијели говор који је војни министар Мартиновић држао команданту бригаде. У том говору није било ни једне ријечи противу Аустрије, нити противу икога. Мартиновић је рекао само како ће Црногорци тим новодобивеним оружјем из Русије, ако Бог да, остварити аманет својих предака. Међутим „Пестер Лојд“, изводећи закључак, да се то оружје спрема за борбу противу Аустро-Угареке изврнуо је Мартиновићев говор и навео, да је он рекао како је рат са Аустријом неизбежан и како се он нада да ће она најдаље кроз осам мјесеца бити ка-

жњена.“ Како о овој најновијој инфамији аустро-угарске штампе говоримо на засебном мјесту, то овоме немамо овдје ништа да додамо у толико прије што је и сама „Самоуправа“ најбоље открила како инфамно аустро-угарски листови изврћу говор г. Мартиновићев.

Лажни гласови. У страниој штампи протурају се од неког времена из познатог извора вијести како ће се Србија користити заплетом грчко-турским и упасти у Новопазарски Санџак. Тенденција ових вијести је врло провидна. Иде се затим да се убије углед Краљевине и да се она дискредитује на страни, да би се осујетио зајам, који Србија намјерава закључити, онако исто као што се то радило, па, на жалост, налазило одзива и код биоградских листова, приликом склапања нашег зајма о нечесовим бунама и изгредима у Црној Гори. Са мјеродавног мјеста у Краљевини изјављује се, да ће држање Србије према отоманској империји остати строго лојално и исправно као и до сада, и да Србија не мисли ни на какву акцију.

Излет на аутомобилу. Као што из Загреба јављају, фотограф г. Мерћеп кренуо се аутомобилом прошлог уторника из Загреба на излет кроз Босну, Херцеговину, Далмацију и Црну Гору, одакле ће се повратити преко Далмације. Он путује сам, те је интересовање како ће на овоме путу проћи пошто аутомобилом и сам управља.

Српски гуслар. На Цетињу је приспио познати млади српски гуслар Петар Перуновић, који је својим вјештачким гуслањем и пјевањем српских народних пјесама за вријеме зимушње кризе соколио и изгријавао омладину у братској Србији. Перуновић је наше горе лист; родом је из Пјешиваца и у Србији се налази ради школовања. У Црну Гору је дошао прешке преко Новопазарског Санџака, да би и своју браћу на дому упознао са вјештачким гуслањем. Тога ради он намјерава да приреди овдје и нарочите концерте.

Годишњи помен. У уторак прије подне приређен је у капели на гробљу годишњи помен пок. Боју Новаковићу, професору и првом одговорном уреднику и власнику нашег листа. Помен су му приредили његови многобројни пријатељи и поштоваоци.

Гусларев концерт. Признати српски гуслар Петар Перуновић приређује у четвртак, на Преображење, у вече у Зетском Дому концерт у гуслању. Све тачке у програму су одабране, те ће то бити грађанству одлична забава какве скоро нијесу имали. Перуновић је гуслао кроз цијелу Србију и Новопазарски Санџак и свуда је предсријетан са необичном пажњом и љубављу — онако, како то прави гуслар заслужује и ми ни мало не сумњамо, да ће се Цетињани према њему оглушити и пропустити ову ријетку прилику и не доћи сјутра на гусларев концерт. Улазнице се могу већ добити код г. Николе Кнежевића, трговца, а у вече на каси.

О ратном материјалу. О провозу и дочекивању новог ратног материјала још једнако добијамо дописе. Ми те дописе и поред све добре воље не можемо донијети пошто су нам стигли врло позно, а говорити тек сада о ономе што је било прије близу мјесец дана нема смисла. Обавјештавајући о овоме дописнике, уједно им напомињемо да се овим примјером користе и да од сада, када нас бу-

ду о чему обавјештавали, одмах обавијесте, а не да чекају да читаве недеље прођу и ствар застари. Но буду ли се у будуће остварали на ово, нека се не чуде што њихови дописи никако неће угледати свијета.

Кратке Вијести

Штрајк у Шведској. Раднички лист „Dagen“ јавља, да је штрајкашком одбору јављено, да 127640 радника штрајкује у Шведској.

Муж са пет жена. Будимпештанска полиција тражи путника Емила Геберта, који је оптужен због многоженства. Он има пет живих супруга, од којих четири имају дјецу. Он има стан у Будимпешти и у још четири града у Угарској. За то је полиција случајно сазнала. Геберт је побјегао.

Шапањолски инфанти. Из Сан Себастијана стигла је ова вијест: Инфанти Рајнер и Филип и војвода Монтпенсиер и Јулијо Бурбонски иду у Мелилу као добровољци, слиједећи примјер многобројних аристократа, који се већ ставише у служби домовине.

Шапањолска влада закључила је, да се уведе свеопшта војна дужност, чиме је стекла одобрење свеукупне штампе и одушевљење у народу.

Посланик варалица. Посланик у будимпештанском сабору неки Мелцер распродаје међу 56 сељака нека земљишта, затајивши им да на тим земљиштима ужива право министар гроф Андраш. Посланик Мелцер хтио је накнадно право у обвезнице прокуримчарити. Против њега поведена је истрага.

Неуспјела превара. Беспослени бријачки помоћник Гејза Петсар хтио је новцем еперјешке пореске благајне натрпати своје цепове, угледавши се на капетана од Кепеника. Дошавши у порески одјељак у Еперјесу, представио се као будимпештански шеф детектива и сенатор Кречани, коме је издан налог, да заплени сав новац у благајни, јер се у њој налази фаличан новац. Његова је варка била откривена, те је предан суду, који га је осудио на годину дана тамнице, а виши суд новисио му казну на четири године.

Народно здравље

Тастаменат једног злочинца. Године 1897. априла мјесеца погубљен је у Бауцелу убица Хое. Дан пред смрт написао је у својој ћелији тестаменат у коме међу осталим, овако веле: „Ако се запитах, шта је био узрок, те сам постао убица имам само један одговор: — ракија... Поцео сам полако. Кад из цјевчице вијесам пишта боље ви видио. Отад појош древна пјалица, и смрзо се пијац у свијету... Очви који се пијацци, размислите да ви вањом ужасном навиком крв, а ланним рјавим примјером душу ваше дјене трјујете!

Кад сам пицају свршио, одем у зидаре, и почнем, као сви зидари, ракију пити. С почетка сам и поред тога био вриједан и добар радник и заслуживао сам лијепе паре. Али што сам више зарађивао, све сам више пио, а што сам опет више пио, све више је у мене нестајало воље и снаге за рад. Поћем, дакле, полако, али пензјејкио изградње. Упознах и апсалу, и завод за поправку злочинаца. Али чим сам био пуштен, поче и опет стара пјесма: — паставих нити.

Најпослије сам престао савиш радити, и пустио, да ме жена храни. Бјех задовољан, кад ми она да нешто пара за ракију. Ако ми није дала, ја сам је тукао. Моја пасторчад морала су ми тај бањоски напитац доносити рано, прије него ће поћи у школу и пред вече, кад су долазили, е посла. Ракија бјеше моја прва помисао: моје право пошљедње пиће преко дава.

Прећутаћу колико сам недеља учинио, јер ми је ракија сву чврстину воље одузела — тако да сам само своје животињске нагоње подмиривао и тражио.

Најпослије убијем своју жену. То бјеше пошљедна карика у ланцу мојих грехова и недеља, па које ме је ракија навела... Сјутра ћу их све платити. Нека ми Бог опрости! Али ја не могу узријети, а да у свијет не пошљем гласну опомену свима: то нека буде моје зајезитање. Опомена се тиче нарочито вас, мојих другова и пријатеља у пијацству, у коме смо по гјекада заједнички проводили. Вратите се с вањег рјавог пута патра! Мој примјер показује вам, куда то води. Тресните бону с ракијом о зид, док је још пресвеза — док вас још ракијски бањо није тако далеко завео, као што је мене“...

Изрече и пословице о здрављу. Кад се кооп нег се зрел (Нар. посл.) Тијесна обућа — сапата нога (Нар. посл.) Тешко је само са хлебом нахранити тијело. То може бити само онда, кад чојек опадне или кад не ради тешке послове. Ко о хлебу и води живи, поласо од глади умире (К. Фојт). Нега можда има много сличности с негом жељума (А. Сондерегер). Страх вості ложи (Нар. посл.)

Несреће у свијету

Распрснуо се котао. У једној реставрацији у Прагу распрснуо се је прекјучер ваздушни котао, ушљед чега се радник, који је управљао оним котлом, разлетјио на комаде.

Срушио се тунел. Велики дио тунела, који се налази између Стутгарта и Фајербаха, срушио се и затрпао неколико радника. Можда би још више људи страдало, да није један надзорник опазио како су се почеле рушити скеле, па је дао знак радницима, да се уклоне.

Опет потрес у Мескики. У понедељак у јутро осјетили су опет јак потрес у Аца Пулеу. У народу завладао је силан страх. Од житеља није нико настрадао. Више је кућа јако оштећено.

Велики пожар. У Визници, у Буковини, породио се прошле сриједе велики пожар. Изгорјело је 12 кућа и православна црква. У 5 сати у јутро ватра је била већим дијелом ограничена.

Снијег у Мађарској. Како из Алсо-Кубина јављају, пао је у уторак велики снијег у околини. Температура је јако пала.

Добровољна смрт у ваздуху. Познати ваздухопловац барон Флеури заљубио се у грађанску кћер, те није могао добити приволе њезиних родитеља, да ју узме за жену. Зато је одлучио скупа са заручницином растати се са животом. Уишли су у зракоплов и убили се у њему. У Пеурону у Бретанији привукли су сељаци брод и у кошари нашли су мртвз заљубљени пар.

Књижевност

Потписани и поново најљудније моли све пријатеље српске књиге, а нарочито своје знанце и пријатеље, како у Европи, тако и у Америци, да би се најозбиљније заузели око скупљања претплате на моје „ГОРСКЕ РУЖЕ“.

Новац — рачунајући сваки комад један перлар — круна, моле се господа скупљачи, да ми изволе послати најдаље до коња септембра т. г., а што прије тим боље. Књига ће бити сваком разаслана до 20 октобра т. г.

Сваки скупљач за свој труд може задржати од скупљене претплате десети перлер.

Цетиње, 3. августа 1909.

Миђун М. Павићевић
судија оп. вароши Цетиња.

О Г Л А С
ПРОДАЈЕМ једанајест хиљада коријена јела и то: у острвничкој гори у области морачко-васојевичкој шест хиљада, а у врањачкој гори, у истој области 5000 коријена.

Гора, у којима се поменуте јеле налазе, тако су по природи удешене, да се на оба мјеста могу у близини јела направити фабрике на воду за израду ових јела, а тако исто могу се израђена дрва од њих о врло малом трошку довести на колски пут, који води од Колашина за Подгорицу.

Ко жели купити речене јеле има се обратити на адресу:

„Вуисић

Колашин“

а јеле ће се уступити понудиоцу најповољније цијене.

2—3

Госп. Стеван Тофовић, комисионер у Солуну, који је ово дана лично походио Црну Гору, ставља своје услуге на расположење свима трговцима и у опште увозицима и извозницима у Црној Гори за сваковрсту робу коју Црна Гора увози или извози.

Солун као главно трговачко мјесто турске царевине свакако заслужује пажњу нашег трговачког свијета, те ће се многи услугама г. Тофовића корисно послужити.

Кореспонденција могућа је: српском, турском, француском, талијанском, грчком и арбанашком језику.

Услуга брза, тачна и солидна.

Адреса:

Petrauch Toffo, commissaire
4,20 Solonique (Turquie).

Мом непрежаљеноме оцу

† командиру Милу С. Мартиновићу даваћу у суботу у 7½ сати пр. п. полу-годишњи помен у бањичкој цркви, о чему обавјештавам покојникове сроднике, пријатеље и познанике.

Цетиње 5. августа 1909 год.

1.1 кап. Петар Мартиновић с породицом.